

Bevarandeplan för Natura 2000-område Möllehässle –Kullens havsbad

SE 0430082

pSCI beslutat av Regeringen 1995-12

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12

Bevarandeplan kungjord av länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16

Kommun : Höganäs
Läge : Kusten mellan Höganäs och Mölle
Markägare : Höganäs kommun, enskilda
Areal : 160,9 ha

Möllehässle-Kullens havsbad är förutom ett Natura 2000-område också;

- naturreservat: Möllehässle (Mölle – Lerhamn) sedan den 27 juni 1956, Nyhamnsläge – Lerhamn sedan den 10 oktober 1959, förnyat den 27 april 2004, Nyhamnsläge – Strandbaden sedan den 29 november 1977.
- av riksintresse för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv
- i naturvårdsprogrammet för Skåne län
- i översiktsplan (2002) och naturvårdsprogram (1997) för Höganäs kommun

VAD BETYDER NATURA 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras. Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000

Områdets naturtyper (tabell 1) baseras på inventeringar utförda av Ingmar Martinsson 1983, Jörgen Andersson 2004 samt Lars Pålsson 2005.

Tabell 1. Möllehässle-Kullens havsbads naturtyper med arealer 2005 och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes.

Naturtyp	Areal (ha)
Rev (1170)	1
Årnuell vegetation på driftvallar (1210)	1
Perenn vegetation på steniga stränder (1220)	14,5
Salta strandängar (1330)	7
Vandrande sanddynor med sandrör (vita dynor) (2120)	6,5
*Permanent sanddynor med örtvegetation (grå sanddynor) (2130)	3,5
*Urkalkade permanenta sanddynor med kråkbär (2140)	10
Torra hedar (4030)	0,5
*Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)	2
*Artrika torra - friska låglandsgräsmarker (6270)	17,5
Fuktängar med blååtel och starr (6410)	12,5
Högörtängar (6430)	1,5
Totala arealen naturtyper (ha):	77,5
*= prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
Art	
Törnskata - <i>Lanius collurio</i> (A338)	
Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i> (1166)	
Klockgroda - <i>Bombina bombina</i> (1188)	

BEVARANDESYFTE OCH BEVARANDEMÅL

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen. För Möllehässle – Kullens havsbad innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- De redovisade naturtyperna ska i princip omfatta redovisad areal. Den tillåts öka men får inte minska mer än 10%.

Struktur och funktion

- Områdenas karaktär av hävdad odlingslandskap behålles.
- Markvegetationen ska vara lågvuxen och i första hand (förutom vid Kullens havsbad) hävdas genom bete.
- Enstaka buskar av nypon, slån och en får förekomma dock inte högre än ca 1,5 m.
- Några sammanhängande buskage ska finnas i kanterna av området samt enstaka låga buskage formade av vinden nära stranden.
- Något solitärträd samt några trädjungar sparas i de södra delarna av området enligt bilagda kartor.

- Områdets hydrologi med vattentillförsel från ovanför liggande marker får inte ändras. Eventuella dräneringar och rensningar utförs i enlighet med skötselplanerna för naturreservaten Möllehässle och Nyhamnsläge-Lerhamn.

Typiska arter

- De för respektive naturtyperna typiska arterna ska förekomma i långsiktigt livskraftiga populationer.

Natura 2000-arter

- Förekomsten av törnskata ska bevaras och gynnas.
- Förekomsterna av större vattensalamander och klockgroda ska bevaras så att individerna kan förnygras i långsiktigt livskraftiga populationer.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

BESKRIVNING

Områdesbeskrivning

Berggrunden består av kambriska – ordoviciska sandstenar och skiffrar med en del kalkstensinslag. Södra delen av Möllehässle samt Lerhamn – Nyhamnsläge vilar på ren kambrosilur medan området strax söder om Mölle samt Kullens havsbad tillhör Kågerödsformationen från yngre trias. De lösa jordlagren består huvudsakligen av material från den lokala berggrunden. Materialet har genom havets påverkan lagrats om och spolats ur till stora klapperstensområden och sandvallar med enstaka stenblock. I sänkor har finjord ansamlats. Strandvallar har bildats vilka kan knytas till olika nivåer hos havsytan. Kustlinjen är flack och oregelbunden med inslag av stenar och klappersten som bildar grunda rev.

Delvis torde den öppna kustheden genom strandens utsatta läge var ursprunglig. Den har dock tidigt tagits i anspråk som betesmarker och på kartor från 1700- och början av 1800-talet utgjorde den en del av den vidsträckt "Kulle norra fäladsmark". Några mindre områden söder om Mölle samt vid Vattenmöllan låg som inägomark. Linné som färdades längs kusten 1749 beskrev stranden som täckt med "ljung, kråkris och tjörne (slån och nypon)". Därvid noterade han inte den stora variationen av öppna naturtyper som förekommer betingade av fuktighetsvariation av avstånd från strandlinjen. Delarna norr om Kullens Havsbad ligger på en avsats nedanför odlingsmarkerna österut och har en kontinuerlig tillförsel av såväl grundvatten som ytvatten från dessa.

Aktuellt kustområde har än i dag samma karaktär. Endast i östra kanten har några områden odlats upp till åker vilken delvis återgått till betesmark. Området vid Kullens havsbad har skurits av från angränsande odlingsmark genom bebyggelse och stranden är inte längre betesmark. Marken håller sig dock öppen genom sin näringsfattigdom och slitage från allmänheten. Några mindre dungar av tall har planterats i östra kanten mot bebyggelsen.

Naturtyper

Trots att området ligger längs en enhetlig öppen kuststräcka skapar en rad faktorer stor ekologisk variation:

- varierande tillgång på näring och kalk i marken
- material i marken påverkat av havet (strandvallar, klapper, sanddyner, rev)
- grovmaterial växlande med finjordrika ofta fuktiga sänkor under tillförsel av vatten från ovanför liggande marker.

- påverkan av vind och havsvatten.

Nästan hela ytan intas av ursprungliga eller sedan mycket lång tid hävdade naturtyper vilka kan föras till Natura 2000. Undantag utgör några begränsade buskage och trädplanteringar samt åkermarker.

Rev (1170)

Utanför strandlinjen finns områden med submers klappersten och spridda stenar som stiger upp över vattenytan vid lågvatten. Förutom förekomster av alger och mollusker i vattnet är reven tillhåll för rastande fåglar.

Årnuell vegetation på driftvallar (1210)

Efter stormar ansamlas tång i vallar längs hela Öresundskusten. På flera ställen blir dessa vallar liggande och utvecklar då typisk driftvallvegetation. Eftersom förutsättningarna växlar beroende på väderleksförhållanden och tillgång på alger i havet är det svårt att ange en exakt förekomst och dess lokalisering. Några av mera permanenta förekomsterna har lokaliserats och arealberäknats.

Perenn vegetation på steniga stränder (1220)

Stora områden upptas av klapperstensfält. I dessa förekommer ofta för typen karaktäristiska arter men förekomsten kan växla mellan olika år och väderleksförhållanden. Några klapperstensfält som förts till denna naturtyp ligger längre bort från strandlinjen. Då har ofta fragment av torrängsvegetation (jfr 6270 och 2130) vandrat på finjord in mellan stenarna.

Salta strandängar (1330)

Dessa uppträder med typisk artsammansättning som stråk innanför strandlinjen ibland ganska fragmenterade. Marken innehåller förutom finjord även klapper och spridda stenar.

Vandrande sanddynor med sandrör (vita dynor) (2120) och

****Permanent sanddynor med örtvegetation (grå sanddynor) (2130)***

Typerna har utvecklats innanför sandstranden vid Kullens havsbad och övergår successivt i varandra. Dynorna är tämligen stabila utan påtaglig vinderosion och påminner om strandvallar. De permanenta sanddynorna är starkt gräsdominerade.

****Urkalkade permanenta sanddynor med kråkbär (2140)***

Typen finns inom ett stort område i södra delen av området Nyhamsläge-Kullens havsbad. Förekomster av borsttåtel och sandstarr blandas upp med fårsvingel och mattor av kråkbär samt fläckar av ljunghed. I svackor uppträder täta lågvuxna buskage med krypvide och björk.

Torra hedar (4030)

Strax söder om Mölle finns ett mindre område med torr ljunghed som tidigare varit igenvuxen med enbuskar.

****Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)***

Längst i norr finns några områden, som avviker från den förhärskande typen (6410) genom sin artfattigdom. Vegetationen innehåller hundstarr, kråkris och stagg.

****Artrika torra - friska låglandsgräsmarker (6270)***

Dessa torra men örtrika fårsvingelgräsmarker har ett stort inslag av trift som markerar det havsnära läget.

Fuktängar på kalkrik mark (6410)

En mycket varierande naturtyp som uppvisar en mosaik av typer på sura till alkaliska jordar. På tuvor finns en artfattig vegetation som liknar naturtyp 6230 medan darrgräs och orkideer (majnycklar, nattviol) uppträder på de rikaste ställena.

Högörtängar (6430)

På ställen inom fuktängen (6410) som är så fuktiga att de ratas av betesdjuren blir vegetationen högväxt och arter som rosendunört och älgört dominerar.

Buskvegetation

Redan Linné konstaterade att markerna hade ett inslag av slån och nyponbuskar, troligen också enbuskar, något som gäller än i dag. Inom vissa områden har denna buskvegetation tidigare slutit sig till sammanhängande buskage. Dessa är i dag uppröjda, men buskar har sparats i låg täckning (10 – 20 %) för att bibehålla den ursprungliga karaktären och den biologiska mångfalden. Vidare har vindformade buskage ut mot stranden sparats. Längs östra kanten finns stråk av sammanhängande buskage som skydd mot åkrarna innanför.

Natura 2000-arter

Törnskatan kräver tillgång på öppna marker med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

Den större vattensalamandern leker på våren i permanenta vattensamlingar. Det är viktigt att vattnet är permanent p.g.a. den långa larvutvecklingen. Lekvattnen bör vara fiskfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från fisk. Lekvattnen bör ha en viss vegetation, inte vara för sura samt vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Den större vattensalamandern är specifik i sitt val av landmiljö, vilket gör att arten är känslig för störningar, exempelvis avverkningar.

Klockgrodan reproducerar sig i grunda småvatten som svämmar över på våren. Småvattnen får inte vara skuggade av träd eller buskar, vilket medför lägre vattentemperatur och försämrad reproduktion.

I bilaga 2 redovisas de arter i Möllehässle-Kullens havsbad vars överlevnad inte långsiktigt är säkrad i Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige 2000" fastställd av Naturvårdsverket den 10 maj 2000.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GYNNSAM BEVARANDESTATUS

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

För att Möllehässle-Kullens havsbad naturtyper ska anses ha gynnsam bevarandestatus krävs bland annat att:

- vegetationen ska hållas lågvuxen.
- dessa ska hävdas genom betning utom vad gäller området Kullens havsbad.
- högvuxen gräs- och örtvegetation ska slås vid behov och materialet ska bortföras.
- alla former av uppslag röjs utom en- slån- eller nyponbuskar som ska sparas i en täckning mellan 10 – 30 % och en höjd inte överstigande 1,5 meter samt enstaka vindpinade buskage nära stranden.

- alla former av gödsling eller kalkning undviks, innefattande utläggning av stödfoder. I områden som omfattas av åtgärdsplaner inom Miljö- och landsbygdsprogrammet regleras villkoren för bl a tillskottsutfodring. Eventuell tillskottsutfodring (gäller ej övergångsutfodring) i övriga områden ska ske på anvisad plats och under angiven tidpunkt.
- för naturtyperna främmande arter (i synnerhet vresros) ska bekämpas och insädd eller inplantering av sådana tillåts inte.
- nuvarande hydrologi och tillförsel av vatten inte ändras.

Helt allmänt ska vid skötseln hänsyn tas till objektets hävdhistoria. Detta torde vara det bästa sättet att bevara de naturtyper som utvecklats på denna kusthed sedan hundratals år.

Området är i dag naturreservat och fastställda skötselplaner följer ovanstående krav för gynnsam bevarandestatus för områdets naturtyper.

Gynnsam bevarandestatus för törnskatan förutsätter god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

Lek- och yngelvatten för den större vattensalamandern ska vara solbelysta, fiskfria och med viss vegetation i omgivningen. Vattensalamandern förekommer i djupare dammar och är känslig för uttorkning och försurning. Arten har även specifika val av landmiljö under övervintringsperioden och kräver mosaikartat småvatten- och skogslandskap för att populationen i ett område ska vara långsiktigt livskraftig.

Klockgrodans vatten ska vara solbelysta så att artens reproduktion gynnas.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubrikerna ”Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus” och ”Ekologiska krav”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

RISK FÖR SKADA

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter inom Möllehässle-Kullens havsbad är:

- hävden i form av betning på de öppna markerna inte kan upprätthållas
- igenväxning
- tillskott av främmande arter. I dagsläget utgör arter som vresros och jättebjörnloka ett direkt hot.
- gödsling, kalkning och annan näringstillförsel
- ökat luftburet kvävenedfall som påverkar vegetationen
- ändring av områdets hydrologi eller vattentillförsel
- exploatering exempelvis genom väg- och ledningsdragningar eller omfattande anläggningar för besökande.

Törnskatan är beroende av hög biodiversitet vad gäller blommande växter. Detta är en biotop som blir alltmer sällsynt när arealen ogödslade naturbetesmarker minskar, dels genom igenväxningar, dels genom rationell skötsel på de kvarvarande markerna.

Större vattensalamander hotas av habitatförstöring i landskapet i form av dränering, dikning och igenläggning av dammar. Igenväxning som beskuggar dammar för lek- och yngelstadierna äventyrar populationernas fortlevnad. Intensivt betestryck kan dock också skada dammarna med övergödning och alltför mycket tramp i strandzoner som följd. Vålstädade betesmarker erbjuder dessutom inga

övervintringsplatser för den större vattensalamandern, som normalt endast rör sig inom en radie av 100 meter. Balansgången är med andra ord fin mellan solbelysning av dammarna och träd- och buskförekomst inom en 200-meters-radie runt dammarna. Förekomst av spridningskorridorer i form av buskar mellan dammarna är förutsättning för fri rörlighet för områdets groddjur.

Igenväxning och skuggning av lekdammar eller förekomst av flytbladsvegetation som täcker hela vattenytan kan medföra försämrade uppvärmning av ytvattnet, varvid lokalen blir obrukbar som reproduktionslokal för klockgrodan. Ytterligare hot mot groddjuret är bland annat dränering, exploatering, introduktion av fisk eller kräftor eller ett alltför hårt betetryck som kan medföra söndertrampade strandzoner och övergödslade vatten.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken "Hotbild". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

BEDÖMNING AV BEVARANDESTATUS

Vid fältbesök 2005 konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper och Natura 2000-arter (tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2005 för områdets naturtyper och Natura 2000-arter enligt Natura 2000. Natura 2000-koder inom parentes.

Naturtyp	Bevarandestatus
Rev (1170)	Mycket gott bevarande
Årull vegetation på driftvallar (1210)	Mycket gott bevarande
Perenn vegetation på steniga stränder (1220)	Mycket gott bevarande
Salta strandängar (1330)	Mycket gott bevarande
Vandrande sanddynor med sandrör (vita dynor) (2120)	Mycket gott bevarande
*Permanent sanddynor med örtvegetation (grå sanddynor) (2130)	Gott bevarande
*Urkalkade permanenta sanddynor med kråkbär (2140)	Mycket gott bevarande
Torra hedar (4030)	Gott bevarande
*Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)	Gott bevarande
*Artrika torra - friska låglandsgräsmarker (6270)	Mycket gott bevarande
Fuktängar med blåttåtel och starr (6410)	Gott bevarande
Högörtängar (6430)	Gott bevarande
Art	
Törnskata - <i>Lanius collurio</i> (A338)	Mycket gott bevarande
Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i> (1166)	Mycket gott bevarande
Klockgroda - <i>Bombina bombina</i> (1188)	Mycket gott bevarande

SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område.

Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten har markägaren rätt till ersättning. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Områdena är naturreservat sedan 1956, 2004 samt 1977 och skötselplaner finns. Om det föreligger ett hot mot den gynnsamma bevarandestatusen för områdets naturtyper och Natura 2000-arter ska omgivande marker skyddas mot exploatering, grundvattensänkande åtgärder mm med stöd av gällande lagstiftning (plan- och bygglagen, miljöbalken med flera lagar).

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områdena och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå dessa mål är ett gott samarbete mellan staten och den/dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare/arendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Åtgärdsplaner inom Miljö- och landsbygdsprogrammet finns upprättade för delar av området.

Restaureringsåtgärder

- Igenväxningstrycket vad gäller fuktängarna är starkt och kontinuerliga röjningar krävs tillsammans med betningen. Dessa röjningar har varit eftersatta inom delar av Möllehässle naturreservat, men under senare år har stora röjningsinsatser gjorts. Dock återstår bl. a. ett område norr om Vattenmöllan samt kring kärren i södra delen av reservatet. Dessutom krävs att röjningarna inom de delar som redan åtgärdats upprepas under ett antal år.
- Bekämpning av vresrosor ska utföras.

Löpande skötsel

- Betning (t.v. utom Kullens havsbad) och vid behov buskröjningar.

I övrigt anses i nuläget inga bevarandeåtgärder utöver det som föreslås i skötselplanerna nödvändiga.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprovning som Länsstyrelsen ska göra.

När det gäller åtgärder på skogsmark ska markägare istället kontakta Skogsvårdstyrelsen.

UPPFÖLJNING

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Kontroll av Natura 2000-arternas förekomst och deras livsmiljöes struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.
4. Årlig rapport om skötsel enligt skötselplanerna.

ÖVRIGT

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Miljö- och landsbygdsprogrammets ersättningar utgår för skötseln för delar av området. I åtgärdsplanerna har skötselvillkor fastställts.

Bevarandeplanen begränsar inte nyttjandet av privata trädgårdar.

REFERENSER

- Behrens, S. 1960. Skånes kuster. – Skånes Natur 47.
- Daniel, E. 1978. Beskrivning till jordartskartan Höganäs NO/Helsingborg NV.
- SGU Serie Ae-Nr 28. Stockholm
- Glimberg, C-F. 1960. Huvuddragen av Skånes geologiska utveckling.
– Skånes natur 47.
- Kraft, J. 1982. Floran i Brunnby socken med Kullaberg. Lunds botaniska förening.
Motala.
- Linnaeus, C. 1749. Carl Linnaei Skånska resa 1749 (Red. Av Carl-Otto von Sydow
1959)
- Löfroth, M. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
– Naturvårdsverket.
- Martinsson, I. & Jönsson, P-E. 1983. Möllehässle naturreservat. – Länsstyrelsen i
Malmöhus län. Naturvårdsenheten. Medd. Nr 1983:3
- Norling, E. & Wikman, H. 1990. Beskrivning till berggrundskartan Höganäs
NO/Helsingborg NV. – SGU Serie Af – Nr 129. Uppsala.

Kartmaterial

- Ekonomisk karta 1911. Blad 1. Malmöhus län.
- Ekonomisk karta 1972. Blad 3B 7j Höganäs och 3B 8j Krapperup.
- Sjöbeck, M, Kulla fälad. Sammanläggning av lantmäteriakter 1750 – 1825 (ca).
Universitetsbiblioteket i Lund, handskriftsavdelningen.

Bilagor

1. Översiktskarta samt naturtypskartor över området
2. Rödlistade arter i Möllehässle-Kullens havsbad

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare: Lars Pålsson & Gabrielle Rosqvist
Senast reviderad 2005-12-10 av Anette Cerne

Bilaga 2

Rödlistade arter och Natura 2000-arter

(SE 0430082)

Artgrupp	Hotkategori	Namn	Vetenskapligt namn
- Fåglar	NT	Törnskata	<i>Lanius collurio</i> (A338)
- Groddjur	NT	Större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i> (1166)
	EN	Klockgroda	<i>Bombina bombina</i> (1188)
NT Missgynnad			
EN Starkt hotad			
2005-11-18 Anette Cerne			